

La pau imposada per la dictadura del general Franco estava a punt de veure's alterada per la irrupció d'aquesta Esquerra Abertzale que, alhora, també amenaçava la tradicional hegemonia del PNB dins l'espectre nacionalista.

## **“Vaig rebre instrucció militar de l'IRA, no del PNB”**

**Entrevista Iker Gallastegi**

108

**Iker Gallastegi** va néixer el 1926 en el País Basc francès. Fillol de Luis Arana, la seva vida ha estat marcada per la trajectòria política del pare, Eli Gallastegi, i pels exilis a Mèxic, Irlanda i França. Partidari de combatre el franquisme amb les armes, va militar a Euzko Gaztedi. Va conèixer els fundadors d'ETA, però no va ingressar mai en aquesta organització. Sí que ho han fet, en canvi, una de les seves filles i tres nebots seus.

**Després de passar quinze anys a l'exili d'Irlanda amb la família, decideix tornar a Bilbao el 1952. Quina era la situació de la resistència basca en aquell moment?**

Em trobo amb una gent que militava a les joventuts del PNB, a Euzko Gaztedi, i vaig decidir integrar-m'hi també. Érem revolucionaris de cap de setmana perquè de dilluns a divendres treballàvem i aprofitàvem els dissabtes i els diumenges per anar als pobles i fer contactes entre els abertzales.

**Com era la relació entre el PNB i Euzko Gaztedi als anys 50?**

Rebiem les ordres de la direcció del PNB, però a Euzko Gaztedi fèiem la nostra, anàvem per lliure. Abans de 1958 vam tenir notícia d'un grup de joves que donava classes d'història basca i que es feien dir Ekin. Ells es van apropar a nosaltres perquè eren un nucli petit, els faltava gent i això precisament era el que nosaltres teníem. Vam acabar reunint-nos amb els d'Ekin cada setmana. En aquestes trobades es parlava de crear una altra organització, però les coses es van trencar el 58 i llavors Euzko Gaztedi i Ekin ens vam dividir. El 1959 vaig començar a tenir problemes amb el

PNB per les diferències que van sorgir després d'una batuda policial contra militants nostres.

**A finals de 1959, a causa de la pressió policial, abandona Bilbao i es trasllada al País Basc francès.**

Sí, érem un grup de joves. El PNB ens va portar a l'altra banda de la frontera amb un compromís: ens posarien en contacte amb gent del partit que ja estava treballant amb els americans a Bordeus. La intenció era que rebéssim instrucció militar perquè llavors ja es parlava de practicar la lluita armada. Però els dies passaven i, al final, del PNB no vam rebre ni formació doctrinal ni militar. Res de res, zero. Així vam passar dos mesos, esperant, i al febrer de 1960 vaig decidir marxar a Irlanda. Allí havia viscut quinze anys, tenia contactes i coneixia a gent de l'IRA. Llavors vaig avisar als companys d'Euskadi que estava a Irlanda i que tenia gent disposada a entrenar-nos. Tres persones es van desplaçar a Irlanda on vam estar-nos-hi més de quatre mesos rebent instrucció militar de l'IRA. Després vaig tornar a Sant Joan de Llum, a casa de la meua família.

109

**A José Antonio Etxebarrieta el coneix una mica més tard, el 1961.**

Etxebarrieta també era d'Euzko Gaztedi i va viure uns mesos amb nosaltres, fins que el setembre de 1962 les autoritats em deporten al nord de França. El dictador Franco havia demanat a De Gaulle que les persones relacionades amb la resistència basca fossin allunyades de la frontera amb Espanya. Abans de sortir cap el meu confinament, que va durar sis mesos, li vaig demanar a Etxebarrieta que s'entengués amb la gent d'ETA perquè no sabia quan em permetrien tornar a casa. No podíem deixar-ho tot aturat. En aquells moments ja disposàvem d'un munt d'armes que havíem comprat a Pau i a Baiona. A més, nosaltres, i també Etxebarrieta, impartíem uns cursets sobre l'ús d'armes a grups de joves que venien d'Euskadi. I tot això sense que ho sabés el PNB, perquè aleshores ja havíem trencat les relacions amb aquest partit.

**Etxebarrieta va seguir el seu consell i va ingressar a ETA, però vostè no. Per què?**

Ell podia creuar la frontera sense problemes, la policia franquista no el buscava. No era ni un fugitiu ni tampoc un refugiat polític. Jo, en canvi, estava cremat als dos costats de la frontera. Les policies espanyola i francesa em coneixien i podria haver cremat tant Etxebarrieta com la resta de companys. La majoria dels que militaven a Euzko Gaztedi es van passar després a ETA.

110

**Com vivia el seu pare tots aquests moviments interns en el món abertzale?**

Quan Etxebarrieta i jo parlàvem amb ell ens advertia del perill de començar la via armada perquè aquestes coses, ens deia, s'han de preparar a consciència i la gent que hi participi ha d'estar ben informada. Amb el meu pare analitzàvem força sovint totes aquestes qüestions.

**I què opinava Gudari d'ETA?**

A ETA la veia com un grup de gent que es revoltava contra l'autonomisme i contra la inèrcia del PNB, que ell ja havia conegut en el passat. Al meu pare ETA li semblava bé, no es va oposar mai a la lluita armada. ■

## **ETA contra la dictadura franquista**

Al marge de tot el que s'ha exposat fins ara, el naixement d'ETA no es pot entendre sense dos factors decisius: la influència del sabinisme, que considerava Euskadi un país ocupat per Espanya, i el franquisme, que fa efectiva i visible aquesta ocupació. Altres factors que cal tenir en compte són l'ascensió d'un fort moviment obrer producte de les corrents migratòries, la desorientació del PNB i unes noves generacions abertzales que mantenien en el seu imaginari la rendició de l'Exèrcit Basc a Santoña i els bombardejos de Gernika. Això, més la brutal repressió envers la cultura i els símbols bascos, conformen un espai favorable perquè sorgeixin propostes més radicals que la del nacionalisme moderat del PNB. En aquest context, ETA comença a de-